

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Május 16-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Az Ánglus Udvari vagy Ministeri részenlévő újság a' Londoni Kurir, ilyen észrevételeket közöl Frantzia országnak mostani környülállásaira nézve, ezen czimírás alatt: *Békesség legyen-e vagy hadakozás?* —

„Bonaparte, vagy pedig mint őt az ő Császári szollása' módjának kedvellői nevezni szeretik, *Napoléon*, vissza jöve Frantzia országba, 's ismét elfoglalá az Országlást. Kérdés: meg kell-e ezt néki és familiájának hagyni? —

„Az Amiens-i fegyvernyűgvást nem ide számlálván, 22 esztendőig hadakoztunk a' Frantziáknak revolútzios, t. i. Republikai, Consuli, és Császári Országlások ellen. Végezetre, minekutánna egymás után minden népek az ő szövetségeseiknek elnyomattatására való eszközöké tétettek volna, 's a' fő Ámító az elbolondítást tovább nem folytathatta, egész Európa öszszeszövetkezék ellene. A' Szövetségesek bémenének *Párisba*, és Frantzia országgal békességet kötének azért, mint-hogy *Bonaparte* a' Frantzia thrónusrol lemondott vala. Frantzia országnak földje nem tsak meg nem kissebbített ez által, de sőt nevedést is kapott. Minek köszönhette ő ezt a' nagy lelkúséget? annak a' nagy bizodalomnak, mellyel a' Szövetsé-

gesek Frantzia ország eránt viseltetni azonnal elkezdettek, mihelyest ő az *Usurpatorrol* lemondott, megtámadásbéli plánumain felhagyott, 's az igasságnak principiumaira vissza tért. Ezen bizodalommal adták néki vissza a' Szövetségesek az ő rangját a' nemzetek között, tartották zabolán a' magok fegyvereseiknek felmérgecsített tüzt, nem éltek semmi visszatomfolással, 's tértek seregeikkel egyetemben honnyokba vissza. A' fegyvernyűgvás, mellyet ők az *interimális* Országlószékkal, 's az a' békesség, mellyet 18-dik Lajossal kötöttek, semmi tekintetben nem illetik az *Usurpatort*, ki a' thrónusrol maga lemondott. De tegyük-fel egy szempillantatig, hogy illesse ez, a' Frantzia Fejedelmi fő hatalmat, akár ki viselje is ezt, akár mi módon tett is arra szert, 's akár mikor állittatott is fel. A' mi Frantzia országgal való békességünk' állapotja minden esetben a' Párisi kötésen 's a' Bétsi Congressus' végzésein fundálódik. A' Párisi kötés által abban az állapotjában lenni esmértetett-meg Frantzia ország, melyben az 1792-dik esztendőben volt; és meg kell vallanunk, hogy a' Residentzia, még ezen határok között is jobb lehetne, mind az *Elbai*. De *Bonaparte*, nem mérészelhet megelégedni ezen határok közzé szorittatott Residentziával; a' *Jakobinusok*, kik őtet új revolútziónak kedviért kívánnyák vissza,

's a' katonák, kik őt a' pródálás' kedvéért ily nagy örven lezással fogadták, meg nem engedik néki, hogy hadakozás nélkül országoljon. E' volt az előre való feltétel, mikor ő a' maga számkivettetésének helyét az Uralkodással feltserélte; de egyéberánt is, éppen oly kevéssé égygyezik a' békesség az ő hajlandóságával; mint az ő hasznával. Ezért ígérte-meg, mihelyest vissza érkezett, hogy a' nemzet' ditsősségeért boszszut fog állani, 's annak hatalmát helyre fogja állítani, vagy más szókkal, hogy a' Párisi kötést megrontani, Frantzia országnak határait kiterjeszteni, 's előbbeni megtámadásbéli plánumát megújítani fogja. Ha az ő célzásai ezek nem volnának, miért hagyta volna el azt a' helyet, mellyet maga kötött vala ki magának? Frantzia országnak függetlenségét teiyességgel nem fenyegette semmi veszedelem; a' Szövetségesek kezességet válaltak vala az ő függetlenségiért; a' mellyért legbátorságosabb zálogul szolgált az ő kabinetjeiknek mértékletessége. Ilyenképpen bizonyval lehetett ő legalább is oly bátorságos a' *Bourbon*, mint a' *Corsicánus* alatt. Az ő Usurpátora e'szerént a' hadakozás' lelkével tért vissza, 's még tsak színt sem találhatott az ő találmányos elméssége arra, hogy a' békesség' lelkével térne vissza. Azonközben, akár munkálódó eszközei akár vezérlői legyenek néki a' Jakobínusok, tsakugyan ezek is nem kevesebbé égygyetérteni fognak véle az ő békességes nyilatkozatásaiban, mind addig, míg ő a' maga hadi készületeit végre nem hajtja. Hanem az alattomban való mesterkedés az alatt sem fog alunni, azon iparkodván, hogy *Belgiumot* felingerelhesse, *Hollandiát* magának megnyerhesse Olasz országot maga eránt hajlandóvá tehesse, 's Német Országnak apróbb Státusaiban az elméket a' maga célzásaira elkészithesse. Ezen békességes munkálódás alatt ármádáit rekrutáztatni 's hajós seregeit helyreállíttatni fogja; új keménységet fog munkába ven-

ni, 's a' katonai kiírás' systemáját is behozza. Ha ezen mozdulásaiért kérdésre vonnyák, könnyű leszen néki a' belső nyughatatlankodást 's a' külső veszedelmet, mint indító okokat előhozni, mind addig, míg valamelyik szomszédja a' támadásra készen leszen, mikor már tsak eme' kérdezősködés is elégséges oka leszen néki a' hadakozásra. Ah! melly sokszor megtsalt már az az ember bennünket! Megtsalhasson-é még többször is! —

„Tsakugyan még is találatnak közöttünk, olyan emberek, a' kik nemszégylelik a' Bonapartéval való békességről beszélni, 's a' kik nyájassággal láttatnak az ő bátorsága és tsendessége felől gondoskodni. Mit használ a' gaz emberekkel és bolondokkal való hosszas czivakodás? Szó sem lehet egyéb békességről azon kívül, mellyért a' Bétsi Congressus kezességet válalt, a' melly husz esztendőig tartott szenvedések' gyümöltse, 's ezért nem oly könnyen hagyattathatik-fel. A' Lajos' nagy hibája, az a' fő bűn, mellyel ő — a' mértékletesség, illendőség, és vallás vagy kegyességbéli bűnökön kívül, vádoltatik — ennek a' békességnek leg pontosabb megtartása, midőn azonközben a' Bonaparte' legnagyobb érdeme ugyan ezen békességnek megszegése, *fog lenni*. Fog lenni? Nem fog, hanem a' már. Már az ő Frantzia országban való megjelenése megrontotta azt. A' lábát sem tehettem-ki ő a' Frantzia partra a' nélkül, hogy ezt a' békességet meg ne rónsa, 's a' legbolondabb ember sem gondolhatja, hogy ő egyéb békességes kötések is jobban megtartson. A' Párisi kötés sem leszen az ő körmei között bátorságosabb, mint a' Fontainébleau. —

„Engedjük-meg tehát néki a' hadakozást! A' hadakozás az ő legbúzgóbb kívánsága. De ne engedjük-meg, hogy annak maga időt és' helyet választhasson. A' Szövetségeseknek egész erejeket özszeszedni, Frantzia országra réá ütni szükséges. Még égyyszer Párisba kell menni, 's

ezen 'rebellást városban kell a' világ' békességét megpétsélni nékiek. Az ő égyessegeket ne zavarja-meg az égymásgyülölés és irigykedés; a' köz ügy semmi magános haszonért fel ne áldoztassék; a' kísértőnek semmi kísértéseit nem kell meghalgtatni; megállapodás és féretérés nélkül kell a' nagy és égygyetlenég cél felé menni, a' melly ez, hogy a' Bonaparte' hatalma eltöröltessék, és Frantzia ország — akár mitsoda Országlást kívánnyon is ő magának — mind azoktól az eszközöktől megfosztattassék, hogy többé kárt tehessen. “

A' Hamburgi levelekben ilyen észrevételek intéztettek, ugyantsak a' Frantziák' állapotjára nézve, némelly Rénus mellyeki újságírókhoz: —“

„Azok, kik az előttünk álló nagy és fontos következesü tusakodást felbuzdúlással szemlélik, el nem titkolhatják azon vélekedésért való kesérgéseket, mellyet némelly Rénusi újságok a' szövetséges seregek között elhintézni iparkodnak. Ezek Frantzia ország ellen a' pusztító hadakozást, a' lakosoknak megöldököltetését, a' Frantzia tartományoknak felosztatását, sőt a' Frantzia névnek kiirtatását is prédikálják. Midőn ezek az újságírók a' tirannus és czimborássai eránt viseltető gyülölség mellett, e'képpen a' játékba azon 25 millió Frantziákat is belé vonnyák, a' kik magok is a' megszabadulás után sohajtoznak, úgy látszik, hogy abba a' kegyetlen kénstelenségbe akarják őket helyheztenni, hogy a' magok ügyit elnyomójoknak ügyével öszszetsatolják, azért, hogy a' semmivétetést elkerülhessék, mellyel az egész nemzet gondolatlanul fenyegettetik. —

„Hát pedig ezt teszi-e Európa ügyének, 's az emberiség' ügyének szolgálni? Valjuk-meg szabadon, ez ennyit teszen: *Bonaparténak egész szívvél lélekkel szolgálni.* Ezek az újságírók talám, a' nélkül hogy észrevennék, a' Fouché ágenseinek titkos mívszerei, a' ki az e'féle mesterséges ál-

nokságokat nem most próbálja legelőbb. Honnet lehetne különben megmagyarázni azt a' nagy buzgóságot, mellyel ezek az égetést és gyilkosságot javalló tzikkelyek, frantziára által fordittatnak 's a' tirannusnak legkedveltebb újságleveleiben kinyomtattnak. Melly kapsi módon használja ő ezt a' nállunk lévő mérgeskedést a' maga Frantziáinak felmérgesítettésekre, a' kik különben alig várhatják azt a' szempillantatot, melyben őtet megbukni szemlélhessék! Ő éppen így beszélt a' Frantziákhoz; éppen ez a' taktikája; az ő szavai ezek: Frantziák! verekedjetez érettem, mert különben oda vagytok; gyermekeiteket elvinni, 's mint rabszolgákat eladni fogják; a' kik közzületek hadifogságra esnek, a' pusztaságokon elszélesztetnek vagy megöldököltetnek; a' hadakozás, mellyet ellenetek akarnak folytatni, elpusztító és eltörlő hadakozás. —

„És pedig mi módon iparkodik ezen álnok és undok erőssítéseit megbizonyítani? azon újságlevelekből kivett tzikkelyek által, mellyekről éppen most emlékezenk. Vajha minden egyéberánt jólgondolkodó embereink eltávoztatnak az ilyen veszedelmes és álnok meghívásokat! Miért sietnek ezek a' jó és számos seregek napnyúgot felé? kifejezték ezt az Európai Monárkhák a' magok Nyilatkoztatássokban világosan: Azért, hogy a' Frantzia Királynak és nemzetnek szükséges segedelmet adjanak a' közönséges tsendességnek helyreállítására; hogy a' Kötésnek megrontatását megboszsúlják; hogy a' bitangoló Hatalmát semmivé tegyék; hogy Frantzia országnak és Európának elnyomóját megbuktassák; hogy azt a' békességet, melyre a' világnak szüksége van, melynek gyümöltsevel élni már elkezdettünk vala, 's a' mellyet a' rontamag, a' kivel sem fegyvernyúgvást sem békességet tartani nem lehet, másod versben is megszerezzék verekedés által. Ezt akarják az Európai Fejedelmek, 's tsak egyedül ezt, és nem egyebet. És nem

azok-é a' legjobb eszközök, a' mellyek által mind ezek a' resúltátumok oly kevés vérnek kiontásával megszereztetnek, a' mennyivel tsak lehet. Mi szükség a' kiirtó és elpusztító hadakozást előre prédikálni? Miért nem várjuk-el legalább azt, hogy magok a' Frantziák mellyik részt fogják választani? Azt hiszik-é ezek a' gondolatlan újságírók, hogy a' Frantziákkal való tusakodás hamarább elvégződik, ha ők a' a' Szövetségesek ellen, mint sem ha azok mellett lenni nyilatkoztatják magokat? Ezek a' vitéz seregek, a' kik hazájokat oda hagyták azért, hogy az ellen hadakozzanak, ki a' maga esztelen és dühös gondolatjában már is tüzzel vassal fenyegeti az ő országaikat, nem jobb szívvvel nézik-é Frantzia ország lakosainak kezekben az olaj ágat, mint sem a' kardot? Nem tsatáznak-é ezen lakosok, mindenütt a' hol mérészlenek, véllünk azon egy ügyért? Nem folyt-é Frantzia vér ki már tsak eddig is sok tartományokban azon ügyért, melly a' felfegyverkezett Európát még egyszer a' *Sequana* mellé hívja? Nem, nem lett még hitszegők' és árulók' hazájává az Első Ferentz országa, a' ki így szollott hajdan: *Mindenünhet elvesztettük tsak a' bctületet nem.* Néhány ezer embereknek megtévedése és hitszegése ne vonnya maga után az egész nemzetnek közönséges megátkoztatását! Ez a' felkiáltás: *Éljen a' Király!* Dunkirchentől fogva *Várig*, 's a' Spanyol határoktól fogva *Landauig* minden szívekben hangzik. Ha egyszer a' fejer zászló ezen vidékeken megjelenik, ha ezt a' nagy lelki Hatalmasságot, kiknek emlékezete a' Frantziáknál ily nagy Betsben van, védelmezni fogják, ha ez az égygyesülés' és megengesztelődés' jeléül szolgál: meglátjuk, hogy minden városoknak és faluknak lakosaik e' mellé futnak össze; ezt oltalmazni, 's szabadítóikat áldani fogják."

~~~~~
Párisban a' Királyi országlás alatt egy újság állott-fel *Censor* nevezet alatt. Ez

a' maga névének 's ezéljának megakarván felelni, eleitől fogva sok baja volt a' *Censúra* val. Valamint eleintén a' Királyi, úgy a' Bonaparte hazaérkezésétől fogva a' Császári Országlószerék tselekedetei ellen is sokszor élesen kibotsátkozott. Minthogy a' törvények szerént tsak a' 20 árkust felyül nem haladó munkákat kellett előre való censúra alá adni, tehát ő nem újság, hanem 20 árkusnyinál nagyobb tsumókban kezdette kiadni munkáját. De így is sok baja volt, mert a' kiadás után vonták számadásra. Most már semmi Censúra nem lévén, még annál több baja van. Közelébb-ről is elvette volt a' politzia, újságainak egy tsumóját, 's azután a' törvényszerék is pert indított azért ellene, 's azt mondják, hogy ez is helybehagyta annak elvétettetését. Utolsó darabjában, a' mellyért megtiltattott, ilyen tzikkelyt adott-ki ezen újság: — „Kevés függ attól, hogy *Napoléon* az ármádáktól 's azon tartományoktól, mellyeken keresztül utazott, Császárnak kikiáltatott; kevés függ attól is, hogy megtartották-é az öszszeszövetkezett Hatalmasságok a' véllé tett kötetést, vagy nem. Frantzia ország sem nem a' katonáké, sem nem a' *Cannes* és *Páris* között lakó Frantziáké, nem is az öszszeszövetkezett Hatalmasságoké. Ha a' mi Koronánkat a' népnek tsak égygyik része úgy bánhatná, mint néki tettzik, nem soká úgy járnánk, mint a' Romai nép a' maga első Császárjai után járt; a' mi fejeink tsak katonák lennének, 's az Országló familia azonnal kiöltatna, mihelyest azon darabontok' kedvit elvesztené, a' kik őtet a' thrónusra emelték."

Egy Marschal, a' ki a' *Bourbonokhoz* végig hűséges maradott, e' képpen felelt, a' mint mondják, *Bonaparte* unszolásaira: —“ De hát ugyan Felségednek a' thrónusrol való lemondása nem a' magunk viseletének sinórmértékévé lett-é? — Az én lemondásom! — e' képpen felelt Bonaparte — hát nem látták-é az urak, hogy ez egy

tsupa hadi mesterség vala? — Hát valyon nem ilyen hadi mesterség fog-e lenni az ő Nagy Birodalomról való lemondása is, mellyel most biztatja a' nemzetet, vagy inkább Európát? —

Két vagy három embert, a' kik Páris' utzáin veres sápkával mútogatták magokat, fogságra vittek. Az April. 24-dikén Lyonból útnak indult tudósítások szeéent, Hertzeg Angouleme Nizzába szállott-ki. A' Dauphine-i vidékeken 's a' szomszéd departamentekben nagyon elhatalmasodott a' Jakobinusság. A' betsületes ember kéntelen elrejtteni magát, hogy meg ne gyilkolják. Papok is ölettettek-meg az oltárok előtt; a' nép' sepreje feltette a' veres sápkát, 's ez a' tábori kiáltása: *Éljen a' Császár, a' Pokol, és az Ördög!* Némely helyeken fekete zászlót szúrtak - fel ilyen felyúlirással, *Pokol, Respublika, vagy Halál!* Ismét kezdik plántálni a' szabadságfát, 's több e'félek: —

A' Londoni újságok szerént ellenben Hertzeg Bourbon még most is a' Vendei vidékeken tartózkodik, melyről ugyan halgat a' Monitor, de nem ok nélkül küldötte Bonaparte ismét oda a' régi Vendei hadakozásból esmeretes Travok nevű Generalist.

Frantzia országnak minden határ-departamentjeiben egy vagy több Szabadseregek állittatnak-fel, mellyek azon departamenteknek neveiket viselik. A' melly tiszték ilyen sereget akarnak felállítani a' Préfektusnál tartoznak jelenteni magokat, a' ki a' hadi Ministerhez írván előadja, hogy milyen hajlandóságú 's téhetségü ember legyen a' tiszt, 's a' Császár küld néki Pátenst. Az ilyen tiszt maga nevez Kapitányokat, Hadnagyokat, 's Al-tisztéket. Egy ilyen gyalog szabad sereg legfeljebb 1000, a' lovas 500 emberből állhat. Ez a' lovaság a' lántsás seregek közzé tartozik, de nintsen zászlótskája a' lántsáján. A' gyalogságnak púskája van. Minden ember maga szerzi mindenét és maga tartja ma-

gát, tsak éppen a' táborozásban kap katonai eleséget. Hordozhatnak ezen seregek 3, vagy 4 fontos ágyukat magokkal, mellyek a' fegyveres házakból adattatnak nékiek. Mindenkor kell 6000 lövésre való puska és golyóbis készületeknek lenni. A' mit az ellenségtől elvesznek, mind az ő tulajdonnyok; az ágyut, munitziot, földrajzolatokat, 's egyéb katona készületeket a' Státus megváltja tőlök, egész betseknek három negyed részét adván érettek. A' foglyokért jutalmat kapnak, ezeknek számokhoz 's minéműségekhez képpes. A' belső departamentekben is lehet ilyen seregeket felállítani, de ezek tsak a' hadakozásnak valóságos elkezdődésekor indulnak-meg a' szélek felé.

A' várakra nézve azt a' hadi plánomot vették-fel a' Frantzia vezérek, hogy azokat az azokban 's azoknak környékeiken lakó polgári katonaság által öríztetik, a' rendes vagy Linea seregek pedig a' várak között szállanak lógerekbe.

A' Május 1-ső napján kijött Monitor ilyen igen nevezetes végzést adott-ki: — „Midőn mi a' Választó Collégiumok tagjait a' Májusi Gyűlésre meghívtuk vala, oda czéloztunk, hogy minden Departament választóinak gyűléséből szakaszokat formáljunk, a' szakaszoknak közönséges biztosságot rendeljünk, 's e' szerént gondolatunknak nagy czéljára néhány hónapok alatt eljussunk. Akkor úgy itéltünk, hogy ezen munkára időnk fog lenni, minthogy feltettük vala magunkban, hogy tsak a' szomszédainkkal való békességet fenntarthassuk, mind azokat az áldozatokat megtenni készek leszünk, a' mellyek már Frantzia országot terhelik. Azonközben alig végződék-el a' déli hazafiak között való hadakozás, hogy az idegen hatalmasságoknak ellenünk való ellenségeskedéssek felől bizonyosokká tétetődénk, 's ezen szempillantattól fogva nekünk is hadakozásra kellelmenket fordítanunk. Ezen állapotban e' két választás vala előttünk, t. i.: hogy

azok-é a' legjobb eszközök, a' mellyek által mind ezek a' resúltátumok oly kevés vérnek kiontásával megszereztetnek, a' mennyivel tsak lehet. Mi szükség a' kiirtó és elpusztító hadakozást előre prédikálni? Miért nem várjuk-el legalább azt, hogy magok a' Frantziák mellyik részt fogják választani? Azt hiszik-é ezek a' gondolatlan újságírók, hogy a' Frantziákkal való tusakodás hamarább elvégződik, ha ők a' a' Szövetségesek ellen, mint sem ha azok mellett lenni nyilatkoztatják magokat? Ezek a' vitéz seregek, a' kik hazájokat oda hagyták azért, hogy az ellen hadakozzanak, ki a' maga esztelen és dühös gondolatjában már is tüzzel vassal fenyegeti az ő országaikat, nem jobb szívvél nézik-é Frantzia ország lakosainak kezekben az olaj ágat, mint sem a' kardot? Nem tsatáznak-é ezen lakosok, mindenütt a' hol mérészlenek, véllünk azon egy ügyért? Nem folyt-é Frantzia vér ki már tsak eddig is sok tartományokban azon ügyért, melly a' felfegyverkezett Európát még egyszer a' Sequana mellé hívja? Nem, nem lett még hitszegők' és árulók' hazájává az Első Ferentz országa, a' ki így szollott hajdan: *Minde-nünhet elvesztettük tsak a' bcsületet nem.* Néhány ezer embereknek megtévedése és hitszegése ne vonnya maga után az egész nemzetnek közönséges megátkoztatását! Ez a' felkiáltás: *Éljen a' Király!* Dunkirchentől fogva *Várig*, 's a' Spanyol határoktól fogva *Landauig* minden szívekben hangzik. Ha egyszer a' fejér zászló ezen vidékeken megjelenik, ha ezt a' nagy lel-kű Hatalmasságot, kiknek emlékezete a' Frantziáknál ily nagy Betsben van, védelmezni fogják, ha ez az égygyesülés' és megengesztelődés' jeléül szolgál: meglátjuk, hogy minden városoknak és faluknak lakosaik e' mellé futnak össze; ezt oltalmazni, 's szabadítóikat áldani fogják.“

Párisban a' Királyi országglás alatt egy újság állott-fel *Censor* nevezet alatt. Ez

a' maga névének 's czéljának megakarván felelni, eleitől fogva sok baja volt a' Censúrával. Valamint eleiuten a' Királyi, úgy a' Bonaparte hazaérkezésétől fogva a' Császári Országglószék tselekedetei ellen is sokszor élesen kibotsátkozott. Minthogy a' törvények szerént tsak a' 20 árkust felyül nem haladó munkákat kellett előre való censúra alá adni, tehát ő nem újság, hanem 20 árkusnyinál nagyobb tsumókban kezdette kiadni munkáját. De így is sok baja volt, mert a' kiadás után vonták számadásra. Most már semmi Censúra nem lévén, még annál több baja van. Közelébb-ről is elvette volt a' politzia, újságainak egy tsumóját, 's azután a' törvényszék is pert indított azért ellene, 's azt mondják, hogy ez is helybehagyta annak elvétettetését. Utolsó darabjában, a' mellyért megtiltattott, ilyen tzikkelyt adott-ki ezen újság: — „Kevés függ attól, hogy *Napoléon* az ármádáktól 's azon tartományoktól, mellyeken keresztül utazott, Császárnak kikiáltatott; kevés függ attól is, hogy megtartották-é az öszszeszövetkezett Hatalmasságok a' véllé tett kötetést, vagy nem. Frantzia ország sem nem a' katonáké, sem nem a' *Cannes* és *Páris* között lakó Frantziáké, nem is az öszszeszövetkezett Hatalmasságoké. Ha a' mi Koronánkal a' népnek tsak égygyik része úgy bánhatna, mint neki tettik, nem soká úgy járnánk, mint a' Romai nép a' maga első Császárjai után járt; a' mi fejeink tsak katonák lennének, 's az Országgló familia azonnal kiöltatna, mihelyest azon darabontok' kedvit elvesztené, a' kik őtet a' thrónusra emelték.“

Egy Marschal, a' ki a' *Bourbonokhoz* végig hűséges maradott, e' képpen felelt, a' mint mondják, *Bonaparte* unszolásaira: —“ De hát ugyan Felségednek a' thrónusrol való lemondása nem a' magunk viselőténék sinórmértékévé lett-é? — Az én lemondásom! — e' képpen felelt *Bonaparte* — hát nem látták-é az urak, hogy ez egy

tsupa hadi mesterség vala? — Hát valyon nem ilyen hadi mesterség fog-e lenni az ő Nagy Birodalomról való lemondása is, mellyel most biztatja a' nemzetet, vagy inkább Európát? —

Két vagy három embert, a' kik Páris' utzáin veres sápkával mútogatták magokat, fogságra vittek. Az April. 24-dikén Lyonból útnak indult tudósítások sze-eént, Hertzeg Angouleme Nizzába szállott-ki. A' Dauphinei vidékeken 's a' szomszéd departamentekben nagyon elhatalmasodott a' Jakobinusság. A' betsületes ember kénytelen elrejtteni magát, hogy meg ne gyilkolják. Papok is ölettettek-meg az oltárok előtt; a' nép' sepreje feltette a' veres sápkát, 's ez a' tábori kiáltása: *Éljen a' Császár, a' Pokol, és az Ördög!* Némely helyeken fekete zászlót szúrtak - fel ilyen felyűlirással, *Pokol, Respublika, vagy Halál!* Ismét kezdik plántálni a' szabadságfát, 's több e'félek: —

A' Londoni újságok szerént ellenben Hertzeg Bourbon még most is a' Vendei vidékeken tartózkodik, melyről ugyan halgat a' Monitör, de nem ok nélkül küldötte Bonaparte ismét oda a' régi Vendei hadakozásból esmeretes Travok nevű Generalist.

Frantzia országnak minden határ-departamentjeiben egy vagy több Szabadseregek állittatnak-fel, mellyek azon departamenteknek neveiket viselik. A' melly tiszték ilyen sereget akarnak felállítani a' Préfektusnál tartoznak jelenteni magokat, a' ki a' hadi Ministerhez írván előadja, hogy milyen hajlandóságú 's téhetségü ember legyen a' tiszt, 's a' Császár küld néki Pátenst. Az ilyen tiszt maga nevez Kapitányokat, Hadnagyokat, 's Al-tiszteteket. Egy ilyen gyalog szabad sereg legfeljebb 1000, a' lovas 500 emberből állhat. Ez a' lovaság a' lántsás seregek közzé tartozik, de nintsen zászlótskája a' lántsáján. A' gyalogságnak púskája van. Minden ember maga szerzi mindenét és maga tartja ma-

gát, tsak éppen a' táborozásban kap katonai eleségét. Hordozhatnak ezen seregek 3, vagy 4 fontos ágyukat magokkal, mellyek a' fegyveres házakból adattatnak nékik. Mindenkor kell 6000 lövésre való puska és golyóbis készületeknek lenni. A' mit az ellenségtől elvesznek, mind az ő tulajdonnyok; az ágyut, munitziot, földrajzolatokat, 's egyéb katona készületeket a' Státus megváltja tőlök, egész betseknek három negyed részét adván érettek. A' foglyokért jutalmat kapnak, ezeknek számokhoz 's minéműségekhez képpest. A' belső departamentekben is lehet ilyen seregeket felállítani, de ezek tsak a' hadakozásnak valóságos elkezdődésekor indulnak-meg a' szélek felé.

A' várakra nézve azt a' hadi plánumot vették-fel a' Frantzia vezérek, hogy azokat az azokban 's azoknak környékeiken lakó polgári katonaság által őriztetik, a' rendes vagy Linea seregek pedig a' várak között szállanak lógerekbe.

A' Május 1-ső napján kijött Monitör ilyen igen nevezetes végzést adott-ki: — „Midőn mi a' Választó Collégiumok tagjait a' Májusi Gyűlésre meghívtuk vala, oda czéloztunk, hogy minden Departament' választóinak gyűléséből szakaszokat formáljunk, a' szakaszoknak közönséges biztosságot rendeljünk, 's e' szerént gondolatunknak nagy czéljára néhány hónapok alatt eljussunk. Akkor úgy itéltünk, hogy ezen munkára időnk fog lenni, minthogy feltettük vala magunkban, hogy tsak a' szomszédaiakal való békességet fenntarthassuk, mind azokat az áldozatokat megtenni készek leszünk, a' mellyek már Frantzia országot terhelik. Azonközben alig végződék-el a' déli hazafiak között való hadakozás, hogy az idegen hatalmasságoknak ellenünk való ellenségeskedéssek felől bizonyosokká tétetődünk, 's ezen szempillantattól fogva nekünk is hadakozásra kellelménket fordítanunk. Ezen állapotban e' két választás vala előttünk, t. i.: hogy

vagy a' Dictatorságot, mellyel bennünket a' nép' bizodalma félruházott, tovább is folytassuk, vagy pedig, hogy azokat a' formálításokat megrövidítsük, mellyeket a' Májusi Gyűlésnek tartatására meghatároztunk vala. Mi az utolsót választottuk, 's a' többi." — Hátra lévő hosszabb részében ezen végzésnek azt adja elő Bonaparte, hogy miképpen tartsák a' Departamentek 's kerületek a' magok gyűléseiket a' lehető rövidséggel, 's több e'félék. —

Az újabb tudósítások szerint Bonaparte még nem indúlt volt útnak a' határ szélék felé: de készült. — A' Bétsi Vándorló hiteles tudósítások után írja, hogy a' Frantzia katonaság, minden esetre, a' tarisznyájában tartja a' fejer bokkrétát. — Generális Rapp kihirdette Alsatziában, hogy mivel a' külső Hatalmasságok a' még nállok lévő Frantzia hadi foglyokat már most vissza nem botsátják, tehát Frantzia ország sem adja-ki a' nálla lévő idegen hadi foglyokat, 's minthogy az idegenek a' Frantziákkal való közösülést megtiltották, tehát a' Frantziáknak sem szabad az idegenekkel semmi közösülést tartani, valameddig azt az idegen Hatalmasságok a' magok népeiknek tilalmazni fogják.

B é t s.

Mélt. Vajai Vay Ábrahám Urat, az Insurrecciónál, és más-ként is, a' köz jónak elébb mozdításában szerzett szép érdemeire nézve: és Édes Attyának is Mélt. Septemvir Vajai Vay József Urnak esméretes fontos szolgálatainak kegyelmestekintetéből, Cs. K. Kamarásnak méltóztatott ki nevezni Felséges Urunk.

János ő Cs. Fő Hertzegsége e' hónap 3-dikán tartotta fényes pompával a' maga

Velenczébe való bemenetelét, melly alatt minden harangok zúgtak, a' népnek örvendő kiáltása a' levegőt hasogatta, az előjárói karok ő Fő Hertzegségének éleibe mentek, 's a' katonaság paradében állott.

Az Orosz seregek, a' mellyek Csehországon által folytatják útjokat a' Csátázó mező felé, most takarodnak Prágán által, a' hova az ő vezérjek Gróf Barklay de Tolly, e' hónap 5-dikén megérkezett, hogy ott őket megnézegeesse 's a' ditsőség' mezejére tovább vezérelje.

Német országról ezeket írják: — A' Hessen-Kasseli Választó Fejedelem kihirdette, hogy a' Választó Fejedelmi méltóságot ugyan ezután is megtartja, de a' mellett mind maga mind koronája' örököse' számára, a' Királyi Hertzegi Titulust is felveszi. —

A' Svétziai tudósítások szerint az Örökös Fejedelem Erincz Oscar Ferentz József, April. 20-dikán, az Udvarnokoknak 's az Ország Rendjeinek fényes gyűlésekben, a' hűség' hitét a' Király' kezébe letette térden állva, és jobb kezét a' Biblián tartván. Az után megtsókolta a' Király' kezét. A' Király a' koronával, országgló páltzával, és palástal, 's a' Princz is hasonló Fejedelmi czimerekkel ekeskedve volt jelen az apjával egyetemben ezen pompán, kivéven az Országgló páltzát, melly tsak a' Királynál volt.

Az Olasz országi újabb környűllásokból úgy nyilatkozott-ki a' dolog, hogy Joakim Király, nem ült vala hajóra, mint iratott, hanem egész erejét összeszedvén, így iparkodott útat törni magának a' Nápolyi határokra, mint ennek bővebb leírása a' toldalékban következik: —

Május' 13-ik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 394 5f8 forintot Váltótzedulában. Egy Császári aranyért 18 forintot 23 krt.

Rendkívül való Toldalék.

A' Magyar Kurir 39-dik darabjához.

Folytatása a' Bétsi tziikkelynek.

Tegnap előtt elkezdettek itt rendkívül való hadi tudósításokat kiadni, ilyen czim alatt: —

Első Rendkívül való hadi tudósítás, Vasárnap Május 14-dikén, 1815-ben: —

„A' F. M. Lajtnánt Bianchi fő hadi szállásáról *Maczaretából* Május' 5-dikén indult, hivatalszerént való tudósítások ezeket jelentik: —

„Mihelyest vezér Generális F. M. Lajtnánt Báró *Bianchi*, ki a' *Foligno* úton *Maczerata* felé siető lépésekkel elő nyomult vala, megtudta, hogy Joakim Király, minekutánna F. M. Lajtnánt Gróf *Neiperg* által magát mind azokból a' tanyákból ki nyomattatni szemlélte volna, mellyekben megmaradhatni reménlhette vala, *Maczerata* felé mint gondólni lehet, oly reménységgel útnak indult, hogy a' F. M. Lajtnánt Báró *Bianchi* személyes vezérlése alatt lévő Cs. K. seregeket, minekelőtte ezek magokat a' F. M. L. Gróf *Neiperg* seregeivel égygyesíthetik, nagyobb erővel megtámadhatja, 's vissza verheti, 's ily módon magának a' *Chienti* völgyén a' *Nápolyi* határokra 's a' maga fő városa felé egyenes útat nyithat: meghatározta F. M. L. Báró *Bianchi*, hogy *Tolentino* mellett megállapodik, 's ármádájának kissebb számára való figyelmezés nélkül, bévárja az ellenséget. —

„Ez minden crejének öszszegyűjtése után, a' F. M. L. Báró *Bianchi* ármádájánál sokkal nagyobb számmal, egész erejével, melly az *Ambrosio*, *Pignatelli*, *Livron*, *Lecchi* Osztályaiból, 's a' *Carascosa* Osztályának egy Brigádájából állott, a' miéinket Május 2-dik napján megtámadta. Serégeink szokott megrettenthetetlen bátorsággal verekedtek, melybe az ellenség-

nek leghevesebb próbatételei megtörtettek. A' verekedésnek az éjtzaka' elkövetkezése vetett véget. —

„*Joakim* Király, kinek minden szerentséje attol vala felfüggesztetve, hogy a' miéinket ezen állásban megverhesse, Május' 3-dikán reggel még napfeljöte előtt megújította a' verekedést, a' melly ez nap ismét egész az éjtzakának elkövetkezéséig nagy vakmerőséggel folytattatott. A' miéink valamint az előbbeni ügy ezen napon is legnagyobb ditsősséggel fedték-bé magokat; az ellenségnek minden réájok tett rohanásait vissza, 's végezetre ötet magát is minden állásaiból kiverték, a' midőn azonközben a' F. M. L. Gróf *Neiperg* seregei is megérkezvén *Jesi*hez, akkor teljes hátrálásra kényszerített az ellenség, 's *Fermo* felé folytatta hátrálását, tsak ez az égygyetlenegy út lévén előtte még megnyilva, hogy útjának a' tenger mellett *Pescara* felé való folytathatásán iparkodtassék. — A' mi vesztesünk ezen két napogig tartott verekedésben valami 1000 vagy 1100 emberekből állott, kik között 7 elesett és 20 megsebesedett tisztek találtatnak. Az ellenség nagyon sokat vesztett. Gen. *Ambrosio*, *Pignatelli*, *Lacazana*, 's három Obersterek, megsebesedtek, 's az utolsók között *Rocco-Romana* nevű már meg is halt. A' béhozott foglyok már többen voltak 1600-nál és 30 tiszteknél, kik között két Gen. Adjutánsok találtatnak; elvetük egy ágyuját és 6 puskaporos szekerít, egész tábori patikáját, és feles bagázsáját, melly között van a' Királyénak is egy része. Az *Anguella* és *Medicis* Brigadáik egészszen elszéllesztettek. A' 2-dik gyalog Regimentet 's még más néhány Bata-lionokat, az Angliai Régens Princez nevet viselő Huszár, 's a' Toskánai Örökös Nagy

Hertzeg Dragonyos Regimentje, semmivé tették. Gyalogságunk és Ágyuzóink tántorithatatlan bátorsággal verkedtek a két annyiszámú ellenség ellen. Ettőlfogvást egészszen öszszetsatolták madokat a' F. M. L. Gróf *Neiperg* seregei az ármáda több részével. A' Nápolyi seregek a' *Pescarai* úton kergettetnek, míg az alatt F. M. L. Báró *Bianchi* azon iparkodik, hogy az ő útjokat a' fő város felé elvághassa. Az ágyuit *Porto fermóban* hajóra rakni szándékozott, az elfogott levelek szerént, az ellenség. A' F. M. L. Gróf *Nugent* seregének egy nagy tsapatja, 2-dikban megérkezett *Aquila* városába, és *Popoli* felé nyomúlt; már az *Aquilai* fellegrvár' Komenzánsa is alkudozásra botsátkozott vala. Már 4-dikben *Romát* is elfoglalták seregeink, és *Albano* felé nyomúltak. Az Ekklesia' Státusaiban lakó népnek hajlandósága megfelelt remétségünknek; seregeinknek útja győzedelmi bémenetekhez hasonlit; mindenütt örvendező kialtozással fogadja őket az eleikbe gyülekező sokáság; a' falusi lakosok hathatos részt vesznek a' verkedésekben; némelly parasztok, tisztjeink ellenzésével sem gondolván, 's egygyenként lövöldözőink közzé állván, számos Nápolyi katonát ellövöldöztek.

Hiradás.

Minekutánna azon új társaságos elméleti Játékok, úgymint a' hadi-és-Béke-Játék, mellyek 3 hólnapok előtt kijöttenek, most már annyira elfogytak, hogy azoknak második kiadása is szükséges; ennélfogva a' kiadó illendő tisztelettel mind a' két Magyar Hazának hirúl adja, hogy azon kegyes Urak, 's aszszonyságok, a' kik ezen második kiadást magoknak megszerezni kívánnyák; azokra már is mostantúl fogva minden Oskolabéli Tanító, Könyváros, vagy könyvkötő úrnál, 2, 4, vagy 6 forinttal az előrefizetést megtehetik: egyébkor mindég azoknak az ára két annyira lévén kiszabva. Hasonlóképp' azon Urak is, a' kik ezen játékokat magoknak már ugyan

megszerzették, de az első leírásábúl azoknak módját és réguláit elegendőképp talán meg nem értették; magokat ezen második és sokkal világosabb leírásra-is, 30 krajczárnak letétele mellett előre feljegyezhetik. Itt ezen alkalmatossággal egyszersmind, mind azon Urakat, a' kik eddig az hadi játékot magoknak megszerezték, tisztelettel arrúl tudósítom, hogy kiki ma naptúl fogva ott, a' hol a' játékját kezéhez vette, most már 3 ezüst Jegykarikákat is, által venni ne terheltessen; a' mellyek tudni illik — (úgymint későbbi tóldalék) kinek kinek minden fizetés nélkül kifognak szolgáltatatni. Szint úgy mind azon játzó tábla is, a' melly az ólta meghasadott vagy széjjel pattogzott volna, az Bécs Alszer nevezetű külső várossának Furmányos útszájában 60-dik szám alatt lakó Haini Lőrincz asztalos mester által kinekkinek ingyen kijobbittatik. Végtere kötelességének tartja a' kiadó, azt is hirúl adni, hogy minekutánna általa minden tisztelt előrefizető Urak, a' kik a' kiszabott árat vagy nála tették le, avagy pedig néki általküldöttek, ki vagynak elégitve, ezentul minden kinek hatalmában áll, a' netalán még által nem adott példamányt ott nyomosan keresni, a' hol előrefizetett. Egyébként minden közönséges Tanító, könyváros, és könyvkötő Urak illendő tisztelet, megkérettetnek, hogy a' nálók előrefizetendő pénzekből háromló summát Julius végéig vagy ide Bécsbe, a' Magyar Ujságnak egygyik Irójához, Pánczél Dániel Urhoz, vagy pedig Pestre a' Hazai 's Külföldi Tudósításoknak érdemes kiadójához, Kulcsár István Urhoz, meghitt alkalmatossággal barátságosan által küldeni ne terheltessenek. Melly barátságot én is háladatosságuúl vagy minden tizedik példamánnyal, vagy pedig az igy beküldendő summa tized része általengedésével, vissza szolgáltatni el nem mulatom. — Irtam Bécsben Májusnak 2-dikán 1815-ben.

az Kiadó.